

משפיעות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

סוכות: ללמוד להתאחד

יושב בצל הסכך, אלא בצל הדפנות. הצל מגיע מהקירות ולא מלמעלה. התורה רוצה שנשב דווקא בצל של הסכך.

ומה זה בעצם צל?

צל הוא דבר שאנחנו נמצאים בתוכו בלי לשים לב. תחשבו על יום חורף מעונן. אתם הולכים ברחוב, השמיים אפורים, ואתם פשוט הולכים. רק אם במקרה תרימו את הראש תגלו: רגע, יש פה ענן ענק מעלי. כל הזמן הוא היה שם. הייתי בצל שלו ולא ידעתי.

בחסידות מוסבר שהסכך רומז לאמונה. גם לאמונה יש את סגולותיו המיוחדות של הצל... האמונה הטבועה בגנים של כל יהודי ויהודייה היא לא רעיון שהתפתח מתוך מחשבה או התבוננות, ולא מסקנה שהגעתי אליה. האמונה טבועה בכל יהודי בעומק נפשו. נקודת האמונה היא תורשתית. היא לא תמיד מורגשת, היא נמצאת מעליי, מקיפה אותי, רוב הזמן אני אפילו לא שם לב שהיא שם – עד שמגיע רגע שבו אני מרים את הראש ומגלה שהיא הייתה שם כל הזמן.

אמונה היא פרט בו כל ישראל שווים בו. לכל יהודי יש אמונה, גם אם היא מכוסה באלפי קליפות. בתורה יש מי שיועד יותר ויש מי שפחות. במעשים טובים יש יותר ויש פחות. אבל האמונה הפשוטה של יהודי שווה אצל כולם, מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים.

כשחז"ל אומרים שכל ישראל ראויים לשבת בסוכה אחת, אפשר כבר לשמוע: כולנו יושבים תחת צל אחד. ולא משנה כמה קשה לי לראות את האמונה של האנשים סביבי, ועד כמה שקשה לראות את שלי – היא שם. סוכת מעלינו ומקיפה אותנו. הישיבה בסוכה מחברת אותנו למקום בו כל ישראל שווים בו, האמונה היא הסוכה בה כל ישראל יושבים יחד.

קשורים, או מאוחדים?

נעבור להסבר שני. כדי להגיע אליו, נשאל שאלה אחרת לגמרי: מן הסתם ניסיתם פעם ליצור קשר עמוק עם מישהו אחר. לא תמיד זה הולך הכי פשוט, ומאוד קל למצוא בכל אחד פגמים ונקודות בהן אי אפשר, פשוט אי אפשר להתחבר. מדוע זה קורה, ומתי בכלל אפשר להתחבר?

שימו לב מאיפה אנחנו מגיעים לסוכות. ארבעה ימים אחרי יום הכיפורים. יום שכולו טהרה, ש"עיצומו של יום מכפר"

בשבת הקרובה נתחיל לחגוג את חג הסוכות. במשך שבועה ימים נעזוב את הבית הקבוע שלנו, ונעבור לגור במבנה ארעי, עם סכך של ענפים מעלינו, ושמיים שמציצים מבעד לו. "בִּסְכַּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים" – פשוט לצאת החוצה ולשבת.

אבל מה בעצם קורה לנו שם בפנים? חז"ל רמזו על כך במשפט אחד קצר, שאם קוראים אותו כפשוטו הוא נשמע כמעט בלתי אפשרי. במאמר השבוע נעקוב אחריו, ונגלה שלוש כיוונים של אחדות שרק הסוכה נותנת לנו.

ראויים כל ישראל... סוכה אחת?!

כשהתורה מצווה על סוכות היא כותבת: "כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בִּסְכַּת". חז"ל מדקדקים במילה האחרונה, שנכתבה ללא האות ו' ובצורה שאפשר לקרוא גם "סִכַּת", ולומדים ממנה הלכה: "מלמד שכל ישראל ראויים לשבת בסוכה אחת".

מה ההלכה שיוצאת מכאן? החידוש של חז"ל הוא שאפשר על פי הלכה לצאת ידי חובה בסוכה שאינה שלי. סוכה סוכה שאולה כשרה לגמרי. זה לא מובן מאליו, מפני שבארבעת המינים, למשל, התורה מקפידה שיהיו "לכם", משלכם ממש. בסוכה אפשר פשוט להיכנס לסוכה של השכן ולשבת בה, וכך לצאת ידי חובה.

אבל נשים לב ללשון שחז"ל בחרו. "כל ישראל ראויים לשבת בסוכה אחת". כל מי ששומע את המשפט הזה שומע משהו אחר לגמרי: סוכה אחת עצומה, שכל עם ישראל יושב בתוכה יחד. לכאורה זו אינה כוונת ההלכה... אולם, יש משהו עמוק בניסוח המשונה שחז"ל בחרו.

אז מדוע לנסח כך? מה חז"ל רוצים שנשמע כאן? ננסה השבוע שלוש תשובות, ובכל אחת ננסה להעמיק ולהתבונן על החיבור העמוק אליו אנו רוצים להגיע בסוכות הנוכחי.

הצל שאנחנו לא שמים לב אליו

נתחיל מהדבר שהכי מיוחד בסוכה, ושאינו כמותו בשום מצווה אחרת: הסכך. ברוב המצוות אנחנו עושים משהו, נוטלים, אוכלים, מניחים, מברכים. בסוכה אנחנו פשוט נכנסים, ווהסכך מעלינו מצל עלינו.

ההלכה מקפידה על זה מאוד. הסכך צריך להיות כזה שהצל שלו מרובה על השמש שנכנסת דרכו. וסוכה שגבוהה מעשרים אמה פסולה, מפני שבסוכה גבוהה כזו אתה כבר לא

— כאילו שהינו יום שלם בתוך מקווה, ויצאנו נקיים. האמת היא שרק אחרי טהרה אפשר להתקרב באמת. כל פגם שאני רואה באחר היא שיקוף של בעיה שלי, ולכן אפשר להתחבר רק מתוך היותי טהור לגמרי...

אז אנחנו מגיעים לחג מוכנים להתחבר. והשאלה היא איזה חיבור — כי יש לנו בסוכות שתי מצוות של חיבור, והן שונות זו מזו לגמרי.

הראשונה היא ארבעת המינים. המדרש מסביר שכל מין מייצג סוג אחר של יהודי, לפי הטעם והריח שבו: האתרוג יש בו טעם וגם ריח — תורה וגם מעשים טובים. הלולב, שבא מן התמר, יש בו טעם ואין בו ריח — תורה בלי מעשים. ההדס, ריח בלי טעם — מעשים בלי תורה. והערבה, לא טעם ולא ריח. ומה אנחנו עושים איתם? קושרים אותם באגודה אחת ואוחזים יחד.

זהו קשר אמיתי לגמרי. אבל תשימו לב מה קורה בה: כל מין נשאר בדיוק מה שהוא. האתרוג לא נעשה ערבה, והערבה לא נעשתה אתרוג. הם קשורים, וכשמסתכלים על האגודה רואים את החיבור. ככל חיבור בין שניים, כל אחד עומד וניקר בפני עצמו.

אולם, הסוכה מייצגת חיבור אחר, עמוק הרבה יותר. בסוכה אין ארבעה חלקים שקושרים. אין חלקים בכלל. יש מרחב אחד, ואנחנו בתוכו. אף אחד לא מונח ליד משהו — כולם פשוט בפנים. האמת, זהו ההבדל בין להיות קשורים לבין להיות מאוחדים. הקשר מעיד על חיבור חלקים נפרדים, אבל האחדות מורה על ביטול המרחק ואיחוד מוחלט.

החיבור הזה מופיע גם ברובד הנשמות: הנשמות שלנו, בשורשן, הן אחת. רק כשירדו לעולם הן התחלקו לגופים נפרדים, וכל אחד מאיתנו מרגיש את עצמו כמישהו בפני עצמו. הסוכה, שמקיפה אותנו מלמעלה ומכל הצדדים, מחזירה אותנו לרגע למקום שממנו באנו. הסוכה נותנת לנו להתחבר לשורש ולהרגיש איך כולנו באמת אחד.

למה היהודים לא מסתדרים?

שמתם לב שהיהודים לעולם לא יסתדרו? לא משנה כמה נעבוד על האחדות שלנו, מרגיש שתמיד יש לכל אחד דעה, דעה חשובה שמוכרחת להישמע ואי אפשר לוותר עליה.

בואו נודה באמת. גם אם תיכנסו לקהילה אחת, יש בה מספיק פוליטיקה לשלוש מדינות. ימין, שמאל, ימין-מרכז, שמאל-מרכז, וזה שבטוח שכולם טועים. לכל יהודי יש דעה, וגם דעה על הדעה של השני.

חז"ל כבר אמרו את זה, במשפט קצר ומדויק: "כשם שאין פרצופיהם שווין — כך אין דעותיהם שוות". נשמע מדויק...

מה זו דעת? בנפש יש לנו שלושה כוחות שכליים: חכמה, בינה ודעת. החכמה היא ההברקה, הרעיון הראשון שמפציע. הבינה מרחיבה אותו ובונה אותו לפרטים. והדעת היא זו שמחברת את הרעיון אל המעשה ושואלת: טוב, אז מה עושים בפועל? הדעת היא הכוח למקד ולהגיד תכל'ס.

כוח המיקוד והדעת הזה הוא כוח עצום, והוא גם בדיוק הסיפור. כשכל אחד מתמקד, כל אחד מתמקד במקום אחר. אני רואה בבירור מוחלט מה הדבר החשוב ביותר עכשיו, והשני רואה בבירור מוחלט משהו אחר. שנינו נקודיים ואולי צודקים, ושנינו מסתכלים דרך עדשה צרה.

לפני כמה ימים הזכרנו בתפילות יום כיפור ש"צרכי עמך מרובים ודעתם קצרה". ההסבר הוא כזה: הצרכים מרובים, אולי אינסופיים, מפני ש"דעתם קצרה". "דעתן קצרה" אינו שאין לנו דעת. אדרבה, יש לנו הרבה מאוד. היא פשוט ממוקדת קרוב מדי.

Zoom out

מה עושים כשהמיקוד צר מדי? עושים זום אאוט. מתרחקים צעד אחורה, ופתאום רואים את כל השדה.

ומה רואים שם? שכל הדעות שאנחנו מתווכחים עליהן הן פרטים בתוך דבר אחד גדול שכולנו רוצים. כי אם נשאל מה באמת חסר לעם ישראל — לא לי, לא לקהילה שלי, אלא לכולנו יחד — התשובה אחת: גאולה. משיח. זה הדעת הכללית של כל עם ישראל, וברגע שהיא נכנסת לתמונה, הרבה מאוד מהוויכוחים שלנו נראים פתאום בגודל האמיתי שלהם.

וזה מה שהסוכה עושה לנו. היא מוציאה אותנו מהדעה המוקטנת שלי, ה'זום אין' שסביבו בניתי את החיים שלי, ומכניסה אותנו למרחב אחד שמקיף את כולם. שבעה ימים אני יושב תחת סכך יחד עם כל עם ישראל. ראוים כל ישראל לישב בסוכה ובדעה אחת, משיחית.

אז השבת, בחג הסוכות, נרים את העיניים אל הסכך ונסה להתחבר למקום בו באמת כל עם ישראל יושבים בסוכה אחת, ללא שום פירוד והבדלי מעמדות. מקום בו באמת כולנו אחד. מקום בו באמת כולנו רוצים רק את העיקר הטוב לכולם — סוכה שכולה מקרינה משיח וגאולה.

[מעובד מתוך שיעור הרב, יא תשרי תשע"א]

מפי גדולי החסידות

אומר הרבי מליובאוויטש:

אָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. ענני הכבוד הקיפו את כל ישראל כולם "כאיש אחד". לכן "ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת". בתוך המקיף של הסוכה כל עם ישראל נעשה באמת אחד.

[מעובד על פי מאמר ד"ה 'בסוכות תשבנו', ה'תש"מ]

הסוכה היא "מקיף". היא לא נכנסת אל תוך האדם, אלא סובבת אותו מכל צדדיו. כך הסוכה מקיפה את כל ישראל כאחד, כמו ענני הכבוד שעליהם נאמר "כִּי בְּסֻכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחראיות על הכותבים בלבד.

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ל? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקרו באתר שלנו: alonmashmaut.org